

Talltita

Förekommer i de flesta barr- och blandskogar i hela landet förutom på Gotland.. Skogens struktur med flera trädskikt av olika ålder är viktig, liksom tillgång på murkna högstubbar för bobygge. Efter tidigare kraftig minskning verkar bestånden av talltita stabila i större delen av landet, men det finns indikationer på fortsatt minskning i södra Sverige. Stannfågel.

Rödlistestatus 2015: Livskraftig (LC)

Populationsutveckling:

1980–2012: minskning 50 %

2001–2012: minskning 10 %

Fågeldirektivet: Nej

Häckningsperiod: 20 april – 20 juli

Ekologiska krav

Talltitan föredrar större mer sammanhängande barr- och blandskogar, helst skiktad och med riklig underväxt av klenare träd eller buskar. Skogens struktur är särskild viktig för talltitans häckningsframgång och vinteröverlevnad eftersom ett varierad trädskikt ökar tillgång på föda och skydd mot fienden. Den föredrar därför inslag av mindre granar, björk eller andra lövträd i undervegetationen och förekommer lokalt i ren lövskog (särskilt i fjällbjörkskog) eller i blöta buskmarker. Oftast finns dock större sammanhängande barrskog i omgivningarna. Talltitan påträffas ofta i kanten av sol exponerade och fuktiga skogspartier, gärna intill ett skogskärr eller i kantskogen av myrmarker. Där är förekomst av död ved viktig, eftersom talltitan själv hackar ut bohålet i en murken högstubbe. Reviren är förhållandevis stora, 10–20 hektar.

Hänsyn vid skogsbruksåtgärder

Kalavverkning av större delar av reviret innebär att det överges. Vilken hänsyn som krävs beror på artens regionala och lokala status, och på karaktären av skogsmarken på bestånds- och landskapsnivå.

- Undvik avverkning eller andra skogliga åtgärder (inklusive plantering, markberedning, röjning) under perioden 20 april – 20 juli i Götaland och Svealand inom revir med talltita.
- Kalavverkning av större delar av reviret innebär att det överges¹. I dessa fall kan trakthyggesbruk inte tillåtas. Områdesskydd eller frivillig avsättning kan då vara ett alternativ. Hyggesfritt skogsbruk med förstärkt hänsyn kan möjligen också vara ett alternativ. (se punkt 2)



Foto: AW Anders Wirdheim

¹ Finns studier som visar att reviren blir större vid fragmentering innan de överges vid alltför stora habitat förluster; Siffczyk, C., Brotons, L., Kangas, K. & Orell, M. 2003: Home range size of willow tits: a response to winter habitat loss.—Oecologia 136: 635–642.

SOF-Birdlife förslag till Artvis vägledning

- Lämna drygt 500-600 granar/ha (minst 2 m höga) med levande kvistar 0-2 m över mark i undervegetationen i barblandskog kombinerat med 60-90 sparade naturvärdesträd per hektar eller 10-15 % av trädthet före avverkning. I rena granbestånd är det önskvärd att man höggallar för att öka insläpp av ljus som möjliggör en utveckling av undervegetation²
- Lämna 20 meter kantzon av gran och lövträd mot sumpskogar och myrar. Lämna 30 meter kantzon av gran och lövträd mot sjöar och större vattendrag. Lämna funktionella kantzoner av gran och lövträd mot bäckar.
- Undvik all undergröjning inför slutavverkning.
- Lämna hänsynsytor med trädgrupper vid avverkning, särskilt av äldre gran och lövträd.
- Skapa gärna högstubbar av björk, al, tall och gran, helst placerade i anslutning till lövträdsrika kärr. Genom ringbarkning kan man skapa ett jämnt tillskott av murken ved, då träden dör kontinuerligt under flera år.

Skogsvårdslagen säger

- Ta inte bort äldre vindfällen, högstubbar och torrakor, äldre träd vid ägo gränser och myrstackar, äldre lövträd (särskilt asp) i barrskog m.m., spara hålträd och andra biologiskt värdefulla träd (SKVFS 7:8).
- Avverkning eller skogsvårdsåtgärder får inte ske på skogliga impediment >0,1 hektar (SVL 13a§).
- Undvik skogsbruksåtgärder som kan skada hänsynskrävande miljöer, som t.ex. örtrika områden längs bäckar eller andra vattendrag, kärr och småvatten, områden vid källor eller källpåverkad mark, strand- och sumpskogar med naturskogs karaktär, äldre skog på uddar och öar, raviner, klyftor och blockmarker samt berg- och rasbranter, äldre hållmarksskog, äldre sandtallskogar, naturskogsrester, äldre trädbestånd med mycket hänglavar eller död ved, m.m. (SKSFS 7:17).
- Lämna funktionella kantzoner med träd och buskar mot hänsynskrävande miljöer, som bäckar, raviner, myrar och sumpskogar m.m. (SKSFS 7:21).
- Anpassa hyggena efter terrängen, sträva efter att göra mindre hyggen (SKSFS 7:10).

Indikator på skyddsvärd skog

Talltitan förekommer i diverse olika skogsmiljöer, oftast i sådana som inte är särskilt påverkade av skogsbruk eller vedhuggning i sen tid, men den kan inte ses som en indikatorart för skogliga värdekärnor.

Regional tillämpning

Arten har minskat markant sedan 1970-talet men på nationell nivå är det stabilt. I södra Sverige verkar däremot arten fortfarande minska och den kräver därför hänsyn i högre utsträckning i Götaland och Svealand söder om den naturliga norrlandsgränsen. I synnerhet gäller detta västra och södra delarna av Götaland och områden som domineras av rena granbestånd.³

² Differential demographic responses of sympatric Parids to vegetation management in boreal forest , Sönke Eggers a,b,†, Matthew Low, Forest Ecology and Management 319 (2014) 169–175

³ Enligt min erfarenhet från Uppland men även studiebesök i Halland och Småland är det svårt att hitta några talltitor i större sammanhängande granplanteringar. Möjligen missar man fåglarna lätt när de rör

SOF-Birdlife förslag till Artvis vägledning

Tips på ytterligare åtgärder som gynnar arten

- Gör naturvårdsavsättningar i bestånd med starkt lövinslag, gärna mot myrar, fuktstråk eller bäckar.
- Skapa stående död ved, särskilt av lövträd.
- Gynna lövträd i barrdominerade bestånd vid röjning och gallring. Överväg naturlig föryngring för att återskapa blandskogar.
- Sätt upp mesholkar med litet ingångshål och fyll dem till brädden med kutterspån. Titorna tömmer holken i tron att de mejslar ut sitt bo.

Lästips

Artfakta för talltita. ArtDatabankens webbplats, <http://artfakta.artdatabanken.se/103021>

Artfaktablad Talltita SOF-Birdlife, <http://www.sofnet.org/sveriges-ornitologiska-forening/fagelskydd/skogen/artfaktablad/>

sig i de solexponerade trädtopparna men jag tror att stora delar av skogen är olämpliga pga ogynnsamt mikroklimat, brist på föda och lämpliga boplatser.